

Vabaihenduste AVP võrgustiku ümarlaua kokkuvõte

Aeg: 21.01.2013 (15.00-17.00)

Koht: Avatud Eesti Fond

Osaesid: (nimekiri lisatud)

PÄEVAKORD:

1. AVP arengukava elluviimise olukord, korruptsioonivastased tegevused – Urvo Klopets, Justiitsministeerium
2. Rahvakogu roll AVP eesmärkide saavutamisel
3. Peaministri ja riigisekretäri vastused AVP ümaralaua kirjale
4. Arutelu AVP ümarlaua 2013.a. tegemistest.
5. Kohalalगतatud küsimused

1. AVP arengukava elluviimise olukord, korruptsioonivastased tegevused – Urvo Klopets, Justiitsministeerium

Urvo Klopets: majanduslike huvide deklaratsiooni (*edaspidi* MHD) andmekogu loomine oli plaanis 2014.aastal, seadus jõustub selles osas 01.01.2014. MHD muutuvad avalikuks.

MTÜ-de rahastamise korrastamine – ei ole saanud Siseministeeriumilt tagasisidet. Eelmisel aastal moodustati Rahandusministeeriumi käskkirjaga töörühm eesmärgiga luua riikliku rahastamise terviklik süsteem. (Hille Hinsberg selgitab: Praxis on Siseministeeriumi tellimusel teinud rahastamise korrastamise juhendmaterjali, toimumas on 15 koolitust. See tellimus ei ole seotud avalikustamisega.)

Korruptsioonivastase strateegia koostamise ettepaneku kooskõlastusring läbiti möödunud aasta suvel, sh saadeti kodanikuühendustele (Korruptsioonivaba Eesti, Linnade Liit jt). Kõigilt ei saadud vastuseid. 03.01.2013 kinnitas Valitsus korruptsioonivastase strateegia koostamise ettepaneku. Sisaldab kohalike omavalitsuste, poliitika, hariduse ja meditsiini valdkonna korruptsiooni ennetamise ja uurimissuutlikkuse tõstmise plaani. Justiitsministeerium peab tähtajaga 30.06.2013 esitama uue strateegia valitsusele. 31.05.2013 on korruptsioonivaldkonna aruande esitamise tähtag. Korruptsioonivastane seadus võeti 06.06.2012 vastu ja 01.04.2013 hakkab seadus kehtima. Justiitsministeerium viib sihtgruppidele läbi koolitusi – tegelikult käib koolitajate koolituse hange.

Ametnikueetika Nõukogu ei ole veel moodustatud. Nõukogu puudutav määrus võeti eelmisel aastal Avaliku teenistuse seaduse rakendusaktina vastu. 01.07.2013 on Nõukogu moodustamise tähtaeg. (millises õigusaktiga see tähtaeg on kehtestatud?). Nõukogu moodustatakse Rahandusministeeriumi juurde, arutluse all on olnud sellise nõukogu sõltumatus. Eetikakoolitusi on aasta- aastalt korraldatud. 2012.a toimus hulk koolitusi, suur osa koolitustes oli suunatud kohalikele omavalitsustele sh volikogude liikmetele.

Liia Hänni: kas strateegia koostamine on läbipaistev? Vastus: Kooskõlastusringiga on kaasamine läbitud, AVP ümarlaud võib strateegia väljatöötamises osaleda, aga kodanikele ei ole see protsess avatud.

Liia Hänni: korruptsiooniteema on läbiv teema, kuidas on korraldatud ministeeriumide-vaheline koordinatsioon? Vastus: JM koordineerib ja on igal aastal küsinud tagasisidet täitmise kohta. Uue strateegia puhul mõeldakse ka kohtumiste peale ehk kuidas muuta tegevust sisulisemaks.

Silver Meikar: MHD andmekogu on mitu aastat üleval olnud, miks see nii pikalt aega võtab? Vastus: seaduseelnõu jäi Riigikogu menetluses seisma, langes 2011. a. märtsis seoses Riigikogu valimistega välja ja läks uuesti 2012.a Riigikokku ja võeti vastu. Taheti teemat tervikuna käsitleda. Asso Prii: teemad, mis pandi AVP tööplaani, olid juba varem kavandatud, mistõttu nende täitmine oli etteaimatav. Tegemata on MHD avalikustamise süsteem seoses Riigikogus menetlemise tõrkega. Oluline on, kuidas toimub seaduse rakendamine, kas see on arusaadav ja mõistetav.

Justiitsministeeriumis koostatakse seaduse rakendamise juhendit. Vana seaduse alal teadlikkus suur ei ole olnud. Strateegia väljatöötamisel tekkis vahepeal väike paus – ilmselt justiitsministri vahetus aeglustas seda protsessi. Täna oli Justiitsministeeriumi korrupsiooniteemalisel koosolekul suurim vaidlus kohalike omavalitsuste eelarvete avalikustamine riigipilves – kui kaugele peaks minema, milline on mõistlik avalikustamise määr, mis määral on tegemist ärisaladusega. Selles osas, kas riigiasutuste kulud võiksid ka olla avalikud, pole mingit otsust vastu võetud.

Küsimus: kas MHD andmekogu loomisel on arvestatud, et vastavalt 19.12.2013 vastu võetud avaliku teabe seaduse muudatusele peavad uued andmekogud olema masintöödeldaval kujul (toorandmed peavad üleval olema)? Vastus: MHD andmebaasi arendaja on MTA, tema teab.

Liia Hänni: selleks, et kõik asjahuvilised saksid strateegia koostamisse panustada, peavad töömaterjalid olema avalikustatud. See ei tähenda, et kõik koosolekud oleksid avalikud, küll aga koosolekute kokkuvõtted. Siis on võimalik ka kirjalikult panustada.

OTSUS

AVP ümarlaud soovib Justiitsministeeriumil kavandada korrupsioonivastase strateegia koostamise protsess läbipaistvalt ka kaasavalt, soovitav on töö vaheetappide kokkuvõtted veebis avalikustada. Justiitsministeerium informeerib ümarlauda Ametnikueetika Nõukogu moodustamise käigust. Ümarlaul on võimalik esitada Justiitsministeeriumile ettepanekuid korrupsioonivastase strateegia töörühma täiendamiseks.

2. Rahvakogu roll AVP eesmärkide saavutamisel

Siim Tuisk ja Hille Hinsberg jagasid informatsioon äsja toimunud rahvakogu initsiatiivgrupi nõupidamiselt. Seal otsustati konsensuslikult, et veebilehel kogutud ettepanekute arutelu toimub juhuvalimiga moodustatud 500-liikmelisel rahvakogus, mis eeldab rahalise toetuse leidmist. Rahvakoosolekule eelnevad temaatilised seminarid ja palju eksperttööd. Ettevalmistustöö peab olema põhjalik, et inimesed rahva hulgast saaksid hea ülevaate arutlusel olevatest küsimustest. Mis vormis ettepanekud Riigikokku jõuavad, kas need peavad olema eelnõud? Silver Meikar eelistab eelnõude esitamist, et mõned olulised muudatused kiiresti ellu viia. Siiski ei saa rahvakoosolekult oodata valmis eelnõusid, vaid selgeid ettepanekuid Riigikogule. Ka kogu edasine protsess peab olema veebis jälgitav, see tuleb hoolikalt kavandada.

Liia Hänni annab lühiülevaate rahvakogu portaalis kajastatud teemadest: erakonnad, kaasamine ja Erakondade osas on arutlusel rahastamine, erakondade moodustamise lihtsustamine ja sundpolitiseerimise vältimine. Rohkesti on ettepanekuid Riigikogu liikmete ja ametnike staatuse kohta. Urmo on mõni päev tagasi teinud hea kokkuvõtte ja seda saab veebist lugeda. Palusin Agul üle vaadata rahastamist puudutavad ettepanekud.

Agu Laius: Põhiline, mis välja tuleb, on see, et siduda erakondade rahastamine liikmemaksude laekumisega. Annetamise koha pealt ettepanekuid seinast-seina. Luua sihtasutus, mis vahendab erakondadele annetusi kuni selleni, et annetused peavad olema anonüümsed. Kas anda raha – jälle seinast-seina. Iga registreeritud erakond saagu võrdselt raha. Käib läbi ka 1% reegel, et inimesed saavad 1% oma tulumaksust määrata ise, millisele erakonnale see läheb. Omapärane ettepanek on tsentraliseerida erakondade rahastamine. Arvatakse, et muud polegi vaja teha, kui rohkem kontrollida. Piirata ära, millele tohib kulutada riigieelarvelist raha (kontor jms). Liikmemaksudega sidumine ja tulumaksuga sidumine on põhilisemad.

Liia Hänni: Rahastamise kohta on hetkel kõige enam toetatud ettepanek valimisreklaami piiramine ja valimiskulude ülempiiri kehtestamine. Kolmas toetatud ettepanek Riigikogu liikmete kuluhüvituste kohta langeb temast välja. Kas ümarlaud peaks midagi toetama?

Arutelu: Erakond peaks olema avalike huvide kandja ja see õigustab riigieelarvest raha saamist. Erakondade rahastamise mudeli ainus eesmärk ei saa olla panna erakonnad liikmemaksu koguma. See peaks olema keerulisem ja eelkõige peaks olema arvestatud, milliseid ülesandeid peavad

erakonnad täitma demokraatia toimimiseks ja kuidas seda saavutada. Oluline on analüüsida erinevate ettepanekute seoseid. Justiitsministeerium teeb praegu analüüsi Põhiseaduskomisjoni ettepanekutele – see protsess peab jätkuma. Põhiseaduskomisjonile on tehtud ettepanek, et nad ei tugineks ainult JM analüüsile. Rait Maruste on korduvalt öelnud, et JM koostab alternatiividega seaduseelnõud. JM väidab, et teeb ainult analüüsi ja pakub suundasid. Ümarlaud võiks teha klastriettepanekuid, nagu tegi Rooma Klubi täna. Kus võtta erakondade rahastamise osas ühine seisukoht, peab seda tegema jaanuarikuu jooksul. Eesmärk on, et poliitiline konkurents oleks õiglasem ja avatum, erakondade rahastamine tuleb paremini läbi mõelda, et seda saavutada. **Silver võiks koostada ettepaneku ja seda ümarlauale tagasisideks saata.**

Valimiste teemal on 3 populaarsemat ettepanekut: minu hääl peab jõudma minu poolt valitud kandidaadile, riigikogu liige ei tohi kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel kandideerida ja sisse seada saadiku tagasikutsumise mehhanism. Peibutuspartide teema on terav enne kohaliku omavalitsuse volikogu valimisi, aga vaevalt, et seadust muuta jõutakse.

Sundpolitiseerimise 3 populaarsemat teemat on: poliitikud nõukogudest välja, ametnike täielik depolitiseerimine, ametikohale määramise aluseks peab olema erialane haridus. Võeti teadmiseks, et Mall Hellam formuleerib ettepaneku.

Kaasatuse osas on olulisemad: seadusandliku algatuse õigus, petitsiooniõigus (selleks on põhiseaduslik alus olemas), läbipaistev õigusloome, veebiarutelud. Kõige popim on veebiarutelude nõue – Islandi näide. Soomlastel on kogemus, Islandi linna veebisait võeti rahvakogu veebilehe tegemisel aluseks ja kohandati Eesti jaoks.

Liia Hänni palus toetada oma 2 ettepanekut: seadus avaliku märgukirja esitamise võimaldamiseks (petitsiooni esitamise regulatsioon) ja seadustada avatud poliitikakujunduse ja õigusloome protsess.

OTSUS

Esitada Rahvakogu töörühmadesse AVP ümarlaua poolt järgmised eksperdid: Mall Hellam, Liia Hänni ja Silver Meikar.

3. Peaministri ja riigisekretäri vastused AVP ümaralaua kirjale.

Kiri peaministrile puudutas AVP koordinatsioonimehhanismi. Saime büroo juhataja allkirjaga vastuse, et koordineerib Välisministeerium, kellel on plaan teha koostööd EKAK-i ühiskomisjoniga. Tiia Miller, Välisministeerium: välisministeeriumi juhtkonnale ei ole me jõudnud oma ettepanekuid teha, sest see kiri tuli meile alles eelmisel nädalal. Tulemas on Ühendkuningriigi kui AVP eesistuja korraldatav kõrgetasemeline kohtumine, mis pidi toimuma veebruaris, kuid nüüd on eeldatavalt aprillis. Peame leidma teemad, mida seal markeerida. Tegevuskava aruanne tuleb koostada sügisel. Enne suve tuleks tegevuskava üle vaadata. Kevadel esitavad 8 riiki tegevuskava aruande, Eesti ei ole nende seas, nendele rakendub ka IRM e. *Independant Reporting Mechanism*. Valitsuse aruanne tuleb igal riigil ise teha. Sügisel peavad üle 40 riigi aruande esitama. Ei ole teada, kuidas Ühendkuningriik seda korraldab. Eestisse võiks esinema kutsuda *Community of Democracies* peasekretäri Maria Leissneri, eGA 10-nda aastapäeva konverents sobiks selleks.

Arutelu AVP koordinatsiooni saavutamise võimalustest. Kuna olukord on määratud valitsuse otsusega, mille kohaselt protsessi koordineerib Välisministeerium, siis on vastutus välisministril. Otstarbekas oleks tegutseda vastavalt AVP tegevuskavas sisalduvale võimalusele, milleks on koordinatsioonigrupi moodustamine.

Riigisekretäri vastusest ümarlaua kirjale võib välja lugeda, et meie kirjas sisalduvaid ettepanekuid kaasamise paremaks korraldamiseks on vaja kaaluda. Oleme selleks valmis ja näitame initsiatiivi.

OTSUS

Soovitada väliministril moodustada AVP ametkondadevaheline koordineerimisgrupp ja määrata selle juht, et tagada AVP protsessi avalikkus, jälgitavus ja tegevuskava täitmine ning uuendamine.

Pöörduda Riigikantsele ametnike (Oliver Väärtnõu, Siim Sikkut, Juhani Lemmik) poole ettepanekuga ühiseks koosolekuks kaasamise teemal võttes arutlusele ka rahvakogu selle valdkonna ettepanekud. Koosoleku eeldatav aeg on 6. veebruaril kell 15 Avatud Eesti Fondis.

4. Arutelu AVP ümarlaua 2013.a. tegemistest.

Liia Hänni tutvustas olukorda. Tegevused toimuvad erinevatel tasanditel:

- Rahvusvaheline tasand
 - a. Webinar kaasamisest teisipäeval 22.01 ja edaspidised webinarid tulekul;
 - b. Avatud on kandideerimine AVP rahvusvahelisse juhtkomiteesse (võimalikud kandidaadid Eestist Linnar Viik, Sten Tammkivi ja Kristina Mänd);
 - c. Osalemine rahvusvahelistel üritustel, AEF toetus on olemas 2 sõidu jaoks.
- Siseriiklikud üritused
 - d. eGA korraldatav konverents „e-Valitsemiselt avatud valitsemisele“ 16. mail;
 - e. Vahetada infot, millised avatud valitsemise teemaga haakuvaid üritusi plaanivad teised võrgustikuga liitunud ühendused.
- Võrgustiku tegevus
 - Prioriteetne toetada rahvakogu avatud valitsemisele suunatud ettepanekuid;
 - Ümarlaua koosolekud vähemalt 1 kord kvartalis;
 - Võrgustiku laiendamine (keda kutsuda liituma?);
 - Veebilehe avatudvalitsemine.ee sisu loomine (võrgustiku liikmed, lisaks küsida arvamusi riigiametnikelt);
 - AVP tegevuskava täitmise jälgimine;

Liia Hänni rõhutas, et võrgustiku tulemuslikkus avatud valitsemise põhimõtete elluviimisel sõltub eelkõige liikmesühenduste jõulisest tegevusest, võrgustik saab lisada sünergiat.

5. Kohalalgatatud küsimused.

Ei tõstatatud.

Koosoleku kokkuvõtte koostasid Mari Pedak ja Liia Hänni

22.01.2013